

บทสรุปผู้บริหาร

การจัดระเบียบการเผาโดยกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ได้รับมอบหมายจากรัฐมนตรีว่าการกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (พลเอกดาว์พงษ์ รัตนสุวรรณ) เมื่อวันที่ 10 เมษายน 2558 ณ ห้องประชุมกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เพื่อหาแนวทางป้องกันและแก้ไขปัญหาหมอกควันในภาคเหนือ โดยได้รับความร่วมมือทั้งภาครัฐและเอกชนจากหลายหน่วยงาน ปัญหาจากการเผาตั้งแต่เดือนพฤศจิกายน 2557 ถึงเดือนเมษายน 2558 ทำให้เกิดควันที่เกินค่ามาตรฐานและประชาชนได้รับผลกระทบเป็นวงกว้าง สาเหตุเพราะขาดความร่วมมือจากทุกภาคส่วน ทำให้ปัญหาดังกล่าวยังไม่ได้รับการแก้ไข ประกอบกับข้อมูลพื้นที่การเผาไหม้ของแต่ละหน่วยงานยังไม่สอดคล้องกัน ซึ่งจากข้อมูลของสำนักงานพัฒนาเทคโนโลยีอวกาศและภูมิสารสนเทศ (GISTDA) พบว่าปี 2558 มีการเผาไหม้ในพื้นที่ป่าและพื้นที่เกษตร 17-18 ล้านไร่ ขณะที่กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช รายงานว่า มีการเผาไหม้พื้นที่ป่าเพียง 26,016 ไร่ และข้อมูลการเผาไหม้ของกรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย พบมีการเผาไหม้พื้นที่เกษตรเพียง 2,545 ไร่ เมื่อรวมพื้นที่เผาไหม้ของทั้งสองหน่วยงานมีเพียง 28,561 ไร่ เท่านั้น ข้อมูลดังกล่าวที่มีความแตกต่างกันอย่างสิ้นเชิง ทำให้ประชาชนเกิดความสับสนในการรับข้อมูลข่าวสาร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์จึงมอบให้กรมพัฒนาที่ดินจัดระเบียบการเผาโดยใช้ข้อมูลดาวเทียม Aqua และ Terra ด้วยระบบ MODIS ทำการประเมินการเผาไหม้ในพื้นที่ป่าและพื้นที่เกษตร 17 จังหวัดภาคเหนือ เพื่อเผยแพร่ข้อมูลอย่างถูกต้องและลดปัญหาหมอกควันที่เป็นวิกฤตของประเทศในช่วงแล้งตลอดมา

แม้ว่ากระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมได้มุ่งเน้นการแก้ไขปัญหาใน 10 จังหวัดภาคเหนือ เนื่องจากได้รับผลกระทบจากวิกฤติการณ์หมอกควันมากที่สุด จากพื้นที่ทั้งหมด 70.8 ล้านไร่ เป็นพื้นที่ป่าไม้ 51.7 ล้านไร่ พื้นที่เกษตร 18.1 ล้านไร่ และอื่นๆ 1 ล้านไร่ มีการเผาทั้งหมด 5,174 จุด พบว่าเผาในพื้นที่ป่าไม้ 4,111 จุด (79 เปอร์เซ็นต์) และเผาในพื้นที่เกษตร 1,063 จุด (21 เปอร์เซ็นต์) ในทำนองเดียวกันหากมองภาพรวม 17 จังหวัดภาคเหนือ มีพื้นที่ทั้งหมด 107.5 ล้านไร่ เป็นพื้นที่ป่าและอุทยานแห่งชาติ 62.3 ล้านไร่ พื้นที่เกษตร 39.4 ล้านไร่ และอื่นๆ 5.81 ล้านไร่ จากการสำรวจภาพถ่ายดาวเทียมตั้งแต่เดือนพฤศจิกายน 2557 ถึงเมษายน 2558 เป็นเวลา 6 เดือน มีการเผาทั้งหมด 8,182 จุด พบการเผาในพื้นที่ป่าไม้ 4,762 จุด (58 เปอร์เซ็นต์) และการเผาในพื้นที่เกษตร 3,420 จุด (42 เปอร์เซ็นต์) นอกจากนี้เกษตรกรยังบุกรุกเข้าไปในพื้นที่ป่าไม้ซึ่งมีความลาดชันมากกว่า 35 เปอร์เซ็นต์ ถึง 1.91 ล้านไร่ ได้แก่ ข้าวโพด 490,627 ไร่ (26 เปอร์เซ็นต์) ไร่ร้าง 406,813 ไร่ (21 เปอร์เซ็นต์) ข้าวไร่ 275,783 ไร่ (14.4 เปอร์เซ็นต์) พืชไร่ผสม 239,084 ไร่ (12.5 เปอร์เซ็นต์) และอื่นๆ เช่น ไม้ผลผสม ยางพารา ลิ้นจี่ กะหล่ำปลี ฯลฯ 499,682 ไร่ (26 เปอร์เซ็นต์)

ดังนั้นกรมพัฒนาที่ดินจึงเสนอมาตรการต่างๆ 11 มาตรการ และรูปแบบการจัดระเบียบการเผาเพื่อให้ครอบคลุมพื้นที่ที่ประชาชนได้รับผลกระทบ ในพื้นที่ 17 จังหวัดภาคเหนือ เพื่อป้องกัน และแก้ไขปัญหาหมอกควัน โดยจัดระเบียบการเผาเป็นรายตำบล กำหนดให้มีการเผา 2,440 ครั้ง ในพื้นที่ปลูกข้าวโพด ข้าว และอ้อย ครอบคลุม 1,545 ตำบล อย่างไรก็ตาม การจัดระเบียบการเผาจำเป็นต้องเฝ้าติดตามอย่างใกล้ชิด เนื่องจากเป็นการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของการเผาของเกษตรกร ซึ่งต้องสร้างความเข้าใจและตระหนักถึงผลกระทบจากการเผาให้แก่เกษตรกร ดังนั้นการกำหนดเวลาการเผาจำเป็นต้องได้รับความร่วมมือจากเกษตรกรและหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชนช่วยเกื้อกูลกันเพื่อปรับแก้ให้สถานการณ์หมอกควันทุเลาความรุนแรงอย่างเป็นรูปธรรม ประกอบกับการสำรวจพื้นที่เผาไหม้จริง (Ground truth survey) เพื่อป้องกันให้เห็นถึงข้อเท็จจริงและประเมินข้อมูลร่วมกัน สู่การดำเนินการป้องกัน แก้ไข และบรรเทาความเดือดร้อนให้เป็นไปในทิศทางเดียวกันพร้อมกับเผยแพร่ข้อมูลอย่างถูกต้องแก่ประชาชน